

(۱۸۱۳۷۳)

اصول راهبردی دادرسی مدنی

نویسنده:
ریموند مارتین

مترجم:
امیرحسین شایگان

با مقدمه:

فیلیپ بری
استاد دانشگاه پاریس دو

دکتر عباس کریمی
استاد دانشگاه تهران

سرشناسه	مارتین، ریموند، ۱۹۴۱ - م. Martin, Raymond
عنوان قراردادی	فرانسه، قوانین و احکام
عنوان و نام پدیدآور	اصول راهبردی دادرسی مدنی / نویسنده ریموند مارتین؛ مترجم اسماعیل شایگان؛ با مقدمه عباس کریمی
مشخصات نشر	تهران: نشر میزان، ۱۳۹۵
مشخصات ظاهری	۲۴۰ ص.
فروست	علوم اجتماعی: ۹۲۷
شابک	978-964-511-726-7
وضعیت فهرست نویسی	فیپا
یادداشت	واژه نامه
یادداشت	کتابنامه: همچنین به صورت زیر نویس.
موضوع	آیین دادرسی مدنی -- فرانسه
سناسه افزوده	شایگان، اسماعیل، ۱۳۶۳ - مترجم
شناسه افزوده	کریمی، عباس، ۱۳۴۳ - مقدمه نویس
رده بندی کنگره	۴۰۶۹۵ : ۷۳۹۳۵/۸/م۲
رده بندی دبی	۳۴۷/۴۴
شماره کتابشناسی ملی	۴۰۶۹۵

حرکت بهر (۴۴) از چهار راه سهروردی، کوچه نکيسا، پلاک ۳۲، تلفن ۸۸۵۴۹۱۳۱
 از دفتر خلاصه و برگرد قانونی دارد.
 لطفاً در صورت مشاهده، موارد را به شماره تلفن های ذیل اطلاع دهید.

۹۲۷

نشر میزان

اصول راهبردی دادرسی مدنی

ریموند مارتین

ترجمه: اسماعیل شایگان

چاپ اول: بهار ۱۳۹۵

قیمت: ۱۳۰۰۰ تومان

شمار: ۵۰۰ نسخه

شابک: ۷-۷۲۶-۵۱۱-۹۶۴-۹۷۸

دفتر مرکزی: خ شهید بهشتی، بعد از چهارراه سهروردی، خ کاووسی فر، کوچه نکيسا، پلاک ۳۲، تلفن ۸۸۵۴۹۱۳۱
 فروشگاه مرکزی: خ انقلاب، روبروی درب اصلی دانشگاه تهران، ابتدای خ فخرآزی، پلاک ۸۳، تلفن ۶۶۴۶۷۷۷۰

واحد پخش و فروش: خیابان سمیه، بین مفتح و فرصت، پلاک ۱۰۴، تلفن ۸۸۳۴۹۵۲۹-۳۱

پست الکترونیکی: mizannasher@yahoo.com وب سایت: www.mizan-law.ir

فهرست مطالب

پیشگفتار مترجم.....	۱۱
مقدمه دکتر عباس کریمی.....	۱۵
دیباچه استاد علیپ تری بر ترجمه فارسی.....	۱۷

بین دادرسی مدنی در بر تو اصول دادرسی

۱. مقدمه.....	۱۹
۲. هدف و فلسفه اصول راهبردی دادرسی مدنی.....	۲۹
۳. محتوای اصول راهبردی دادرسی مدنی.....	۳۱
۴. نقش اصول راهبردی دادرسی مدنی: مسأله اجتماعی قاضی در دادرسی مدنی.....	۳۵
۵. تمیز اصول راهبردی دادرسی از سایر اصول حقوقی.....	۳۸
الف. اصول کلی حقوقی و اصول راهبردی دادرسی.....	۳۸
ب. اصول بنیادین حقوقی، اصول بنیادین دادرسی و اصول راهبردی دادرسی.....	۴۰
۱- مفهوم اصول بنیادین حقوقی و اصول بنیادین دادرسی.....	۴۰
۲- نتیجه شناسایی اصول بنیادین دادرسی.....	۴۳
۶. اصول دادرسی در حقوق ایران: ضرورت قانونی نمودن؟.....	۴۶

اصول راهبردی دادرسی مدنی

بخش اول - مفاهیم کلی و تاریخی.....	۵۱
الف. ارزیابی تاریخی دکتین و قانونگذاری.....	۵۱
ب. نظریه‌های حاکم بر مفهوم دادرسی مدنی.....	۵۶
۱- دادرسی اتهامی و دادرسی تفتیشی.....	۵۶
۲- اصل آزادی.....	۵۸

- بخش دوم: دفاع ۶۱
- الف. مداخله وکیل ۶۱
- ب. آزادی انتخاب مدافع ۶۳
- بخش سوم - شروع دادرسی ۶۵
- الف. اشتغال قاضی با مراجعه اصحاب دعوا [اقامه دعوا از سوی اصحاب دعوا] ۶۵
- ب. اقامه دعوا از سوی دادستان ۶۸
- ج. رسیدگی با ابتکار عمل دادرس ۶۹
۱. حمایت از صغار و اشخاص بالغ محجور ۶۹
- ۲- آیین شکستگی ۷۰
- بخش چهارم - موضوع دعوا ۷۳
- الف. دکتربین پیش از کد ج. مد آیین دادرس مدنی ۷۳
- ب. ادبیات کد جدید آیین دادرسی مدنی ۷۵
- ۱- ادعا ۷۶
- ۲- جهت ۷۶
- ۳- تفکیک امر موضوعی از امر حکمی ۷۸
- ج. تعیین ادعا ۷۹
- ۱- ساختار ادعا ۸۱
- ۲- دادرس و ادعا ۸۵
- ۱-۲ نقش قاضی نسبت به ادعایی که از نظر موضوعی در حتم تشریح شده است. ۸۵
- ۱-۱-۲ عدم اظهار نظر قاضی نسبت به قسمتی از خواسته ۸۶
- ۲-۱-۲ صدور رای به بیش از خواسته ۸۶
- ۳-۱-۲ صدور رای نسبت به موضوعی که درخواست نشده است ۸۶
- ۲-۲ تفسیر ادعا، تفسیر ادعای ضمنی ۹۳
- ۳-۲ اختیارات دادرس بر اساس قوانین خاص ۹۴
- ۱-۳-۲ نظم عمومی ناظر به حقوق خانواده ۹۴

۹۵	۲-۳-۲- نظم عمومی مرتبط با قرارداد
۹۶	۳-۳-۲- نظم عمومی دادرسی
۹۷	د. خواهان و ادعا
۹۹	بخش پنجم - مبانی عمومی ادعا
۹۹	الف. استناد به جهات موضوعی
۹۹	۱- مسئولیت ارائه جهات موضوعی
۱۰۰	۲- امور موضوعی موجود در پرونده
۱۰۳	۳- عودت اصحاب دعوا به منظور ارائه توضیح نسبت به امور موضوعی
۱۰۴	ب. دلیل اثبات امر موضوعی مورد ادعا
۱۰۵	۱- ارائه اسناد و مدارک
۱۰۶	۲- ترتیبات تحقیقی
۱۰۷	۱-۲- تحقیق از شهود و معینان
۱۰۸	۲-۲- کارشناسی
۱۱۱	بخش ششم - مبانی حقوقی ادعا
۱۱۱	الف. ماده ۱۲ کد جدید آیین دادرسی مدنی
۱۱۲	ب. تکلیف قاضی در صدور حکم بر اساس قواعد حقوقی
۱۱۳	ج. شرایطی که قاضی در توصیف مبانی ادعا رعایت می نماید
۱۱۵	د. اصلاح مبانی حقوقی ادعای مورد استناد اصحاب دعوا توسط قاضی
۱۱۵	۱- ابطال بند سوم ماده ۱۲ کد جدید آیین دادرسی مدنی
	۲- موضع رویه قضایی در خصوص اختیار یا تکلیف قاضی در مواردی که اصحاب دعوا مبانی حقوقی ادعا را به گونه ای غیر دقیق تعیین کرده اند
۱۱۹	۳- تکلیف قاضی در استناد رأسی به جهات صرف حقوقی
۱۲۴	هـ - نظم عمومی دادرسی
۱۲۷	و. اثر توافق اصحاب دعوا نسبت به دادرس و قاعده حقوقی
۱۲۸	ز. استناد قاضی به انصاف در حل و فصل دعوا

- بخش هفتم - اصل تقابل ۱۳۱
- الف. ظهور اصل تقابل ۱۳۱
- ب. [اصل] تقابل و مذاکره حقوقی ۱۳۲
- ج. استماع اظهارات خواننده یا فراخواندن وی به دادگاه ۱۳۴
- د. اصل تقابل در رابطه بین اصحاب دعوا ۱۳۵
- هـ. تعلیق [عدم اجرای] موقت اصل تقابل ۱۳۹
- و. تکلیف قاضی در رعایت اصل تقابل ۱۳۹
- ۱- اصلاح ماده ۱۶ کد جدید آیین دادرسی مدنی ۱۴۰
- ۲- جهت موجود در سبب دعوا ۱۴۳
- ۳- تمسک به ادعای حقوقی ۱۴۵
- ۴- روش جرائد اصل تقابل توسط دادرس ۱۴۸
- ز. دادسرا و اصل تقابل ۱۴۹
- ح. تشکیل ماهیت دعوای تفریغی ۱۵۱
- بخش هشتم - فرآیند دادرسی ۱۵۳
- الف. ضرورت نظارت بر دادرسی ۱۵۳
- ب. نظارت همکاران دادگستری (وکلا) بر دادرسی ۱۵۴
- ج. نظارت قاضی بر آیین دادرسی ۱۵۵
- د. تحلیل انتقادی ۱۵۸
- بخش نهم - علنی بودن دادگستری ۱۶۱
- الف. اصل علنی بودن ۱۶۱
- ب. مرحله تحقیقات ۱۶۳
- ج. مذاکرات در جلسه دادرسی ۱۶۳
- ۱- روش‌های انتشار ۱۶۳
- ۲- استثنای عام اصل علنی بودن جلسه رسیدگی ۱۶۶
- ۱-۲- لطمه به حریم خصوصی ۱۶۷
- ۲-۲- درخواست مشترک اصحاب دعوا ۱۶۷

۱۶۷.....	۲-۳. اختلال در نظم دادگاه .....
۱۶۸.....	۳- استثنای خاص اصل علنی بودن .....
۱۷۱.....	۴- ضمانت اجرای علنی بودن محاکمات .....
۱۷۲.....	د. سرّی بودن شور .....
۱۷۳.....	هـ. اعلام رای .....

۱۷۵.....	بخش دهم .. تأثیر کنوانسیون اروپایی حقوق بشر .....

۱۷۹.....	پیوست .....
۱۸۰.....	مراجع خاص مدنی فرانسه .....
۱۸۳.....	مواد ۱ تا ۲۴ کد آ. ا. س. د. ا. س. مدنی فرانسه .....
۱۹۲.....	واژه‌های فرانسه به فارسی .....
۲۳۵.....	فهرست منابع و مآخذ .....
۲۳۵.....	الف - فارسی .....
۲۳۶.....	ب - خارجی .....

ش	شماره
ص	صفحه
ق.ا.	قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران
ق.آ.د.م	تألیف آیین دادرسی دادگاه‌های عمومی و انقلاب در امور مدنی مصوب سال ۱۳۷۹
ک.آ.د.م.ف	کد جدید آیین دادرسی مدنی فرانسه مصوب سال ۱۹۷۵
نک	نگاه کنید به
ک.آ.د.م.ا.	کد جدید آیین دادرسی مدنی انگلستان (تراعد آیین دادرسی مدنی) مصوب سال ۱۹۹۸

« سعدی بشوی لوح دل از نفس عبیر او
غممی که ره به حق ننماید جهالت است»

پیشگفتار مترجم

هرچند نظام دادرسی هر کشوری بر اساس تاریخ تحولات اجتماعی، سیاسی و حقوقی خاص آن کشور شکل گرفته است و به این جهات، حقوق موضوعه دادرسی هر کشوری از سایر کشورها متمایز می‌گردد، با این وجود، مطالعه دیگر نظام‌های دادرسی و بررسی نقاط قوت و ضعف آن‌ها می‌تواند چراغی فرا راه نظام حقوقی کشورهای دیگر قرار دهد تا با در نظر گرفتن ساختار سیاسی و قضایی و نیز ویژگی‌های خاص نظام حقوقی خود، به یک مدل نابوی متناسب و استاندارد دست یابد. ترجمه و نشر آثار حقوقی کشورهای دیگر، گامی مهم در تحقق این هدف خواهد بود.

ترجمه‌ی پیش رو برگردان «اصول رهبری دادرسی مدنی»^۱ نوشته‌ی ریموند مارتین^۲ می‌باشد که در فرهنگ حقوقی^۳ دالوز به چاپ رسیده است.

این اثر از آن جهت حائز اهمیت است که بر خلاف «سازمان‌های و منابع آیین دادرسی مدنی» که این اصول را به گونه‌ای پراکنده در خود جای داده‌اند، در یک مجموعه‌ای مستقل و به نحو مختصر و مفید به این اصول پرداخته است. ویژگی دیگر اثر ترجمه شده، همان گونه که استاد محترم فلیکس^۴ در دیباچه‌ی خود مورد اشاره قرار داده‌اند، توجه خاص نویسنده به هر دو جنبه‌ی تئوری و عملی

1. Principes directeurs du procès civil.

ترجمه و نشر این اثر با مجوز انتشارات دالوز انجام شده است.

2. Raymond MARTIN.

ریموند مارتین علاوه بر اشتغال به وکالت دادگستری، سال‌ها در دانشگاه‌های نیس و مارس‌ی به تدریس دروس حقوقی به ویژه آیین دادرسی مدنی پرداخته است. وی از جمله حقوقدانانی است که آثار مرجع بسیاری در زمینه‌ی آیین دادرسی مدنی فرانسه به رشته‌ی تحریر در آورده است. علاوه بر ده‌ها مقاله‌ی معتبر، کتاب «نظریه‌ی عمومی دادرسی» (Théorie générale du procès-droit processuel) که در نوع خود نخستین تالیف در حقوق دادرسی فرانسه به شمار می‌رود، از جمله آثار وی می‌باشد.

3. Encyclopédie, Répertoire de procédure civile.

(کاربردی) اصول راهبردی دادرسی مدنی می‌باشد. از این رو، استناد به آراء و رویه قضایی در سرتاسر متن دیده می‌شود. هر چند اشاره نویسنده به متن آراء صادر شده، بر دشواری ترجمه، به دلیل ویژگی‌های خاص متون احکام مراجع قضایی، افزوده است. با این حال، ذکر آراء در این متن، چگونگی مواجهه دادگاه‌ها با اصول دادرسی و نحوه نظارت مراجع قضایی عالی به ویژه دیوان عالی کشور، بر تصمیمات مراجع تالی را از حیث رعایت اصول مزبور نمایان می‌کند. وانگهی، ترجمه‌ی آراء مورد بحث علاوه بر جنبه‌ی علمی و آموزشی، مطالعه‌ی «رویه قضایی تطبیقی» را نیز فراهم می‌نماید.

از سوی دیگر، علیرغم تفاوت مقررات تکنیکی نظام‌های دادرسی در کشورهای گوناگون، اصول راهبردی دادرسی با تفاوت‌هایی بیش‌وکم، مورد پذیرش اغلب نظام‌های حقوقی قرار گرفته است و این اقبال، اندیشمندان حقوقی را به سوی تدوین یک مدل مشترک در این سبک سوق داده است. (از جمله نگاه کنید به اصول آیین دادرسی مدنی فراملی که مره‌سه بکنواخت سازی حقوق خصوصی تدوین کرده است).

اصول راهبردی دادرسی در آله‌های اخیر - چنان که در متن مقاله به آن اشاره شده است - مورد توجه نویسندگان کشورمان نیز قرار گرفته است (برای دیدن برخی از این منابع؛ نگاه کنید به مقاله و مآخذ فارسی آن). افزون بر نویسندگان حقوقی، قانونگذار نیز در وضع قانون جدید آیین دادرسی کیفری مصوب سال ۱۳۹۲ اصلاحی ۱۳۹۴، تحت تأثیر کد آیین دادرسی کیفری فرانسه، برخی از اصول راهبردی دادرسی کیفری را پیش‌بینی نموده است (مواد ۲-۷). اقدام قانونگذار کشورمان در منصوص نمودن اصول دادرسی کیفری در قانون پیش گفته، افزون بر طرح «نظریه عمومی دادرسی کیفری»، بیانگر اهمیت اصول و قواعد دادرسی در تحقق دادرسی منصفانه و عدالت قضایی است. ابتکار عمل مزبور می‌تواند، تحت شرایطی، در آیین دادرسی مدنی و اداری نیز تحقق یابد. از این منظر، ترجمه‌ی «اصول راهبردی دادرسی مدنی» به عنوان مهم‌ترین استانداردهای دادرسی مدنی منصفانه، علاوه بر غنای ادبیات حقوق دادرسی، می‌تواند تجربه‌ی نظام حقوقی فرانسه در منصوص نمودن اصول دادرسی مدنی را به همراه نظریات دکترین و رویه عملی مراجع قضایی، در اختیار قانونگذار ایرانی قرار دهد.

در ترجمه‌ی حقوق ناظر بر «اصول راهبردی دادرسی مدنی»، این دغدغه همواره همراه مترجم بوده است که نه تنها به متن اصلی وفادار بماند، بلکه از خواننده‌ی متن

ترجمه شده نیز غافل نماند؛ از این رو، تاکید مترجم ثمرکز بر ساختار معنایی جملات بوده و نشانه‌گذاری‌ها نیز بر همین اساس انجام گرفته است. مترجم در حذف، اضافه و جابجایی علائم نگارشی یا برخی کلمات در مواردی که به درک بیشتر و بهتر متن یاری می‌رسانده است، تا جایی که به اصل امانت داری خدشه‌ای وارد نشود، تردیدی به خود راه نداده است. چنین تغییراتی با توجه به تفاوت‌های ساختاری زبان مبدا و مقصد، نه تنها گریزناپذیر بوده که لازمه‌ی ارائه‌ی یک ترجمه‌ی گویا و منسجم می‌باشد.

در این راستا، مترجم به منظور تبیین بیشتر موضوع، در برخی موارد بیان توضیحاتی را ضروری دانست که حسب مورد آن را در متن اصلی در داخل کروشه [ ] قرار داده و یا در پاورقی وارد نموده است. افزون بر این، مترجم تمامی ارجاعات نویسنده اصلی به منابع را - که به صورت درون‌متنی بوده است - به دلیل ضرورت حفظ پیوستگی مطالب حذف نموده است.

با آن که ریموند مارتین در این حلق ناظر بر اصول راهبردی دادرسی مدنی از هیچ نکته‌ای فروگذار ننموده و متن مطالب را به خوبی در این خصوص ادا کرده است، اما مترجم، برای آشنایی بیشتر خواننده فارسی‌زبان و غنای هر چه بیشتر مطالب، به همراه ترجمه اثر مزبور، مقاله‌ای با عنوان «*درس مدنی در پرتو اصول دادرسی*» به رشته‌ی تحریر در آورده و تلاش نموده است * با تذکیر اصول راهبردی دادرسی مدنی از سایر اصول از جمله اصول بنیادین دادرسی، تعین دامنه و آثار این تفکیک و تبیین سلسله مراتب بین این اصول، به مطالعه‌ی تاثیر حقوق اساسی و بنیادین در آیین دادرسی مدنی و جایگاه اصول دادرسی در نظام حقوقی ایران و آیین کورهای دیگر بپردازد. مطالعه‌ی این مقاله در کنار ترجمه یاد شده، به خوانندگان توصیه می‌شود.

نویسنده متن اصلی، به منظور تبیین جنبه‌ی کاربردی اصول راهبردی دادرسی، بارها به مراجع قضایی فرانسه اشاره نموده است. به همین جهت مترجم به منظور روشن شدن ذهن خواننده، فهرستی از مراجع قضایی مدنی فرانسه و نیز سازمان و صلاحیت آن‌ها تهیه کرده که در انتهای ترجمه پیوست شده است. از طرف دیگر، بیست و چهار ماده نخست کد آیین دادرسی مدنی فرانسه که اصول راهبردی دادرسی را بر شمرده و محور متن ترجمه شده می‌باشد، به همراه ترجمه فارسی آن مواد در پیوست این نوشتار

آمده است. در انتها نیز واژه نامه‌ای از اصطلاحات حقوقی فرانسه به فارسی در زمینه‌ی آیین دادرسی مدنی تهیه شده است که می‌تواند برای پژوهشگران مفید باشد. یکی از دشوارترین کارها در ترجمه‌ی متون حقوقی، یافتن معادل دقیق اصطلاحات خارجی در زبان فارسی است. نیک پیدا است که یک معادل درست همواره بهترین معادل نیست. هر چند مترجم در یافتن بهترین معادل تمام تلاش خود را به کار بسته است، با این وجود، داوری در این باره با خوانندگان خواهد بود. پیشنهادات و نظرات خوانندگان، به ویژه صاحبان اندیشه، بی‌تردید موجب غنای هرچه بیشتر این اثر خواهد گردید.

ر. با ن لازم است از استاد گرامی جناب آقای دکتر عباس کریمی و نیز جناب فیلیپ تری، استاد دانشگاه پاریس دو - پانتئون آسس^۱ که هریک بزرگوارانه با نگارش دیباچه‌ای این اثر را ارائه داده‌اند، سپاسگزاری نمایم. در ترجمه این اثر و امضای همسرم می‌باشم که بدون مراعات او این مهم به پایان نمی‌رسید. همچنین از بنیاد حقوقی میزان و مدیریت محترم آن جناب آقای دکتر عباس شیرینی که در انتشار این اثر اهتمام نمودند، نهایت تشکر را دارم.

نگارنده امیدوار است این اثر، به عنوان دامن کوچکی، مورد توجه جامعه‌ی حقوقی کشور قرار گیرد و زمینه را برای پژوهش‌های بیشتر فراهم نماید.

مستطاب شایگان، پاریس، شهریور ۱۳۹۲

1. Philippe Théry, professeur à l'Université Paris 2, Panthéon-Assas.

2. Email: es.shayegan@gmail.com

به نام دانی دادگر

مقدمه دکتر عباس کریمی

آیین دادرسی مدنی، نقطه تلاقی حقوق خصوصی با حقوق عمومیست. در واقع، دولتها با اعمال قواعد و مقررات آیین دادرسی اعم از مدنی و کیفری به وظیفه دادگری خود در سطح اجتماع، جامه‌ی عمل می‌پوشانند. عدالت گستری و احقاق حق که در کنار تامین امنیت داخلی و خارجی یکی از دو عمل حاکمیتی مهم دولت محسوب می‌شود نقاب عمومی و دولتی بر چهره آیین دادرسی مدنی می‌کشاند و از طرفی، چون این رشته از علم حقوق، سیوای توسل به مقامات عمومی قضایی را برای تثبیت و تحصیل حقوق خصوصی افراد جامعه، رسم می‌کند لباس حقوق خصوصی بر تن می‌پوشاند. از این رو، بی‌راه نیست که حایه آیین دادرسی مدنی که بدون تردید در ردیف رشته‌های حقوق عمومیست، در حقوق خصوصی تعیین می‌شود و در دانشکده‌های حقوق، در قالب حقوق خصوصی مورد مطالعه قرار می‌گیرد.

اینچنین است که آیین دادرسی مدنی گره‌های ناگسسته با حقوق عمومی دارد و اینگونه است که قواعدی که ریشه در عمومی‌ترین شاخه‌ی حقوق دارد سرنوشت آیین دادرسی مدنی را در زمان تقنین، اجرا و تفسیر رقم می‌زنند. این اصول که تحت عنوان اصول راهبردی آیین دادرسی مدنی بیان می‌شوند، نه تنها در حقوق طبیعی (droits naturels) در عرصه دادرسی قلمداد می‌شوند که از آبشخور کرامت انسانی و حقوق بشر (droits de l'Homme) سیراب شده، در حقوق اساسی (droit constitutionnel) تثبیت می‌گردند. به همین علت، این اصول، میراث مشترک بشریت قلمداد می‌گردد و در همه نظامهای حقوقی مورد توجه قرار می‌گیرد. بنابراین، احاطه بر این اصول، منجر به فهم دقیق فلسفه آیین دادرسی مدنی می‌شود و بینش روشنی از این رشته را نتیجه می‌دهد و بدون داشتن دانش کافی از اصول راهبردی دادرسی، ادعای تخصص در آیین دادرسی مدنی گزافه‌ای بیش نیست.

در راستای تبیین این اصول، کتب و مقالات عدیده‌ای به رشته تحریر در آمده و مطالب بی شماری نوشته شده، لیکن کتاب اصول راهبردی دادرسی مدنی (Les principes directeurs du procès civil) تألیف همکار ارجمندم ریچموند مارتین (Reymond Martin)، کتابیست که در عین جامعیت، حاوی مطالب تفصیلی کم اهمیت نیست و حکایت از تسلط واقعی مؤلف بر موضوع دارد. این کتاب که اینک برگردان فارسی روان و سلیس آن در پیش روی شما قرار دارد توسط جناب آقای اسماعیل شایگان به جامعه حقوقی کشور عرضه می‌گردد. ایشان که شناخت دقیقی از آیین دادرسی مدنی در هر دو کشور ایران و فرانسه دارند و در عین حال از توانایی ادبی خوبی نیز برخوردارند، به حق توانسته‌اند هم رعایت امانت داری نموده و نقطه نظرهای علمی مؤلف را به خوبی به فارسی برگردانند و هم در قالب زبان سلیس و روشن بیان کنند. در نتیجه مطالب کتاب را به مخاطب فارسی زبان به بهترین وجه منتقل کنند. این ویژگی‌های منحصر به فرد کتاب است که نگارنده این سطور مقدماتی را واداشته تا مطالعه آن را به عموم حقوقدانان کشور در عرصه نظر و عمل و نیز دانشجویان حقوق توصیه نماید.

دانشگاه تهران - تهران

کتابخانه دانشکده حقوق و علوم سیاسی

شماره ثبت کتاب: ۱۳۸۵/۱۱/۱۱

WWW.KETABDARI.COM